

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa, soudce Vladimíra Kůrky a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele: **D. V.**, zastoupeného Mgr. Štěpánem Janáčem, advokátem se sídlem Na Poříčí 12, Praha 1, proti usnesení Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK, ze dne 8. 10. 2013, č.j. KRPA-127944-104/TČ-2013-001373-TMAZ, a proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 22. 11. 2013, sp. zn. 20 Nt 1686/2013, za účasti Policie ČR a Obvodního soudu pro Prahu 9 jako účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 22. 11. 2013, sp. zn. 20 Nt 1686/2013, ve spojení s usnesením Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK ze dne 8. 10. 2013, č.j. KRPA-127944-104/TČ-2013-001373-TMAZ, byla porušena základní práva stěžovatele zakotvená v čl. 13 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto zrušují.

Odůvodnění:

I.

1. Včas a co do ostatních náležitostí řádně podanou ústavní stížností napadl stěžovatel v záhlaví specifikovaná rozhodnutí policejního orgánu a obvodního soudu.

2. Usnesením Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK ze dne 8. 10. 2013, č.j. KRPA-127944-104/TČ-2013-001373-TMAZ, byla podle § 66 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), stěžovateli uložena pořádková pokuta ve výši 10 000,- Kč s odůvodněním, že svým jednáním pomocí sociální sítě před ostatními svědky a poškozenými snižoval autoritu policejního orgánu, ohrožoval důvěru v jeho činnost a snižoval vážnost a důstojnost jeho funkce.

3. Proti výše uvedenému usnesení podal stěžovatel stížnost, o které bylo rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 22. 11. 2013, sp. zn. 20 Nt 1686/2013, tak, že se podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu za použití § 146a odst. 2 trestního řádu, napadené usnesení zrušuje v celém rozsahu a znovu se rozhoduje tak, že se podle § 66 odst. 1 trestního řádu, ukládá stěžovateli pořádková pokuta ve výši 5 000,- Kč.

II.

4. Stěžovatel má za to, že postupem policejního orgánu ve formě nezákonné a neoprávněné kontroly komunikace dvou uživatelů sítě Facebook a následně vydáním rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty a dále postupem Obvodního soudu pro Prahu 9, který se nevypořádal se stížnostními důvody stěžovatele, byla porušena základní práva stěžovatele a svobody zaručené ústavním pořádkem České republiky. Konkrétně stěžovatel namítá porušení čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“), čl. 4 odst. 4, čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 13 Listiny

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti upozorňuje, že omezení základních práv a svobod nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena. V daném případě došlo podle mínění stěžovatele ke zneužití uvedeného institutu pořádkové pokuty jak policejním orgánem, tak obecným soudem, jelikož účelem pořádkové pokuty je vypořádat se s tím, kdo ruší a maří trestní řízení, či se vůči orgánům činným v trestním řízení chová urážlivě. Příspěvky soukromé komunikace mezi dvěma uživateli sociální sítě však dle stěžovatele jednáme v rámci trestního řízení, navíc dle jeho názoru nejsou ani jednáním či úkonem, který by bylo možno považovat za adresovaný policejnímu orgánu. Za situace, kdy byla stěžovateli udělena pořádková pokuta na základě zcela privátní komunikace, která nebyla učiněna v trestním řízení a která zejména nebyla určena žádnému z orgánů činných v trestním řízení, a tedy ani policejnímu orgánu, nemůže tato komunikace podle stěžovatele naplnit podmínky stanovené v § 66 trestního řádu.

6. Stěžovatel namítá, že komunikace mezi ním a L. K. je ryze soukromou záležitostí těchto osob, přičemž stěžovatel neudělil policejnímu orgánu souhlas s poskytnutím údajů o telekomunikačním provozu ve smyslu § 88a odst. 4 trestního řádu. Pokud policejní orgán takovou komunikaci kontroloval a nikým nezván se považoval za adresáta této komunikace, navíc aniž by k takové činnosti disponoval jakýmkoliv oprávněním ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu o možnostech sledování a kontroly telekomunikačního provozu, porušil tak podle stěžovatele jeho právo na ochranu soukromí a soukromé komunikace.

7. Stěžovatel dále uvádí, že policejní orgán také neodůvodnil, jak dospěl k závěru, že vzkazy, které jsou v napadeném usnesení citovány, napsal skutečně stěžovatel, když u internetové sítě Facebook není možné vyloučit manipulaci ze strany třetích osob se vzkazy a sděleními na této síti. Podle přesvědčení stěžovatele také policejní orgán nezdůvodnil, co je na konkrétních vzkazech urážlivého.

8. V neposlední řadě došlo dle stěžovatele i k porušení jeho práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 36 Listiny, neboť stěžovateli nebyla poskytnuta ochrana ze strany Obvodního soudu pro Prahu 9, který tak nelze považovat za nestranný ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Obvodní soud podle stěžovatele pominul skutečnost, že předmětné příspěvky byly komunikací mezi dvěma fyzickými osobami a nebyly určeny ani adresovány policejnímu orgánu, stejně jako se nezabýval ani otázkou oprávněnosti použití údajů zjištěných v rámci telekomunikačního provozu, kterým je i provoz komunikační sítě Facebook. Tento soud dle názoru stěžovatele podlehl policejním orgánem systematicky budovanému dojmu o údajné homosexuální orientaci stěžovatele, jakožto příčině jeho zájmu o L. K. (roč. 1998), a o údajném zneužití osoby L. K. stěžovatelem. Tato podezření však nebyla a nejsou ničím podložena, navíc sám L. K. takovou možnost výslovně vyloučil.

9. V této souvislosti stěžovatel k ústavní stížnosti přiložil také usnesení státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 9 ze dne 13. 12. 2013, sp. zn. 2 ZT 318/2013, ze kterého vyplývá, že podle § 149 odst. 1 písm. b) trestního řádu se ke stížnosti stěžovatele proti usnesení, jímž bylo podle § 160 odst. 1 trestního řádu zahájeno trestní stíhání a sděleno obvinění stěžovateli pro přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“), napadené usnesení ruší a policejnímu orgánu se ukládá, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

III.

10. S ohledem na charakter námitek uplatněných stěžovatelem a obsah vyjádření vedlejších účastníků (viz následující bod IV.) považuje Ústavní soud za vhodné nyní blíže specifikovat obsah ústavní stížností napadených usnesení.

11. Usnesením Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK, ze dne 8. 10. 2013, č.j. KRPA-127944-104/TČ-2013-001373-TMAZ, byla podle § 66 odst. 1 trestního řádu, stěžovateli uložena pořádková pokuta ve výši 10 000,- Kč, neboť pomocí sociální sítě Facebook v reakci na poškozeného L.K., který napsal: „Pozdrav pro por. čur. M.¹:-)))“, stěžovatel dne 3. 9. 2013 napsal: „:-)))“, a následně: „at tahne do *****“, kdy v reakci na tento příspěvek stěžovatele napsal nezletilý svědek T. B.: „Haha, dobrý por.čur. :-) :-) :-)“. Dne 17. 9. 2013 vložil stěžovatel na sociální síť Facebook obrázek autobusu s názvem: „L. K. Copyright © All Rights Reserved“, kdy pod tento příspěvek vložil poškozený L. K. komentář: „vysoudim miliony na autorskejch pravech :-))“ a na toto reagoval stěžovatel příspěvkem: „Aha...Podej Trestni Oznameni M. :-)“. Následně dne 25. 9. 2013 vložil stěžovatel na sociální síť Facebook obrázek, na kterém jsou zobrazené dveře autobusu, s textem: „Vynalez dilny na otevirani 3501...ted uz tam vleze kde kdo :-)“ a na toto reagoval svědek T. B. příspěvkem: „I M.“. Stěžovatel se dle usnesení policejního orgánu vůči němu chová urážlivě, jelikož je prověřován ve věci ohrožování výchovy dítěte dle ustanovení § 201 odst. 1 trestního zákoníku a dne 12. 4. 2013 byly v tomto směru zahájeny úkony v trestním řízení.

12. Z odůvodnění ústavní stížností napadeného usnesení vyplývá, že stěžovatel měl na Facebooku slovně napadat policejní orgán, konkrétně přímo poručíka M. M., který jeho věc prověřuje, a měl se tedy chovat k orgánu činnému v trestním řízení urážlivě. Svým jednáním pomocí sociální sítě měl snižovat autoritu policejního orgánu před ostatními svědky a poškozenými, ohrožovat důvěru v činnost policejního orgánu a snižovat vážnost a důstojnost funkce policejního orgánu. Navíc měl svým jednáním vzbuzovat u nezletilého svědka T. B. a poškozeného L. K. návyky, že takto je normální vyjadřovat se o policejním orgánu. V odůvodnění usnesení je dále uvedeno, že pokud se stěžovateli nelíbí vedení jeho věci před policejním orgánem, může a mohl využít svých práv daných trestním řádem a zákonem, tedy dávat např. stížnosti a podněty nadřízeným policejního orgánu a ne své názory popisovat pomocí sociální sítě Facebook. Dále byl stěžovatel v napadeném usnesení upozorněn, že dle § 66 odst. 1 trestního řádu je možno uložit pořádkovou pokutu až do výše 50 000,- Kč, a to opakovaně, proto by se měl nadále zdržet této aktivity a nechovat se urážlivě k orgánům činným v trestním řízení.

¹ Pozn. – příjmení policisty bylo v citacích anonymizováno Ústavním soudem.

13. Z odůvodnění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 22. 11. 2013, sp. zn. 20 Nt 1686/2013, pak vyplývá, že obvodní soud dospěl v rámci opravného řízení k závěru, že policejní orgán postupoval v souladu se zákonem, když stěžovateli pořádkovou pokutu uložil. Ze spisového materiálu je dle soudu patrné, že stěžovatel se opakovaně vůči policejnímu orgánu choval urážlivě, a to svými příspěvky na sociální síti Facebook. Dle názoru soudu předmětné příspěvky na sociální síti těžko uveřejňovala jiná, cizí osoba, když je dle soudu ze samotných příspěvků zřejmé, že tyto musela uveřejňovat osoba, která je s celým případem pečlivě obeznámena. Navíc uveřejňování příspěvků je vázáno na uživatele konkrétního účtu Facebooku, kdy ze spisového materiálu je patrné, že se jednalo právě o účet stěžovatele, přičemž každý facebookový účet je chráněn heslem. Dle názoru soudu je tak ze všech souvislostí daného případu patrné, že předmětné příspěvky uveřejňoval na síti Facebook právě stěžovatel.

14. Soud se neztotožnil s názorem stěžovatele, že na samotných příspěvcích není nic urážlivého. V daném případě není dle soudu třeba, aby sama užívaná slova či pojmy byly urážlivé, ale postačuje, pokud je ze samotného kontextu patrné, že se jedná o urážku. Obvodní soud tedy dospěl k závěru, že příspěvky uveřejněné na sociální síti spolu s kontextem, ze kterého vycházejí, jsou vůči policejnímu orgánu urážlivého a zesměšňujícího charakteru.

15. K argumentu stěžovatele, že příspěvky na sociální síti Facebook jsou privátního charakteru, kdy předmětné vzkazy nebyly použity v rámci trestního řízení, soud konstatoval, že pro použití opatření dle § 66 odst. 1 trestního řádu není třeba, aby bylo urážlivé chování vůči orgánům činným v trestním řízení použito v trestním řízení, ale k využití tohoto opatření postačuje skutečnost, že se konkrétní osoba chová urážlivě, kdy za urážlivé chování je zcela jistě možné považovat i snižování vážnosti a důstojnosti funkce. Současně se obvodní soud rovněž neztotožnil s názorem stěžovatele, že by sociální síť Facebook byla určena k privátní komunikaci. Facebook je dle soudu definován jako rozsáhlý společenský webový systém, jehož cílem je zejména komunikace mezi uživateli, tvorba a udržování vztahů mezi uživateli a sdílení dat, přičemž je deklarováno, že jej k tomuto účelu v současné době využívá aktivně přes miliardu uživatelů, kdy toto jsou všeobecně známé skutečnosti. Pokud se stěžovatel rozhodl využít sociální síť Facebook a komunikovat jejím prostřednictvím, je rovněž na něm, aby nesl následky svého chování, včetně uložené pořádkové pokuty.

16. S ohledem na výše uvedené tak obvodní soud dospěl k závěru, že postup policejního orgánu byl zcela v souladu se zákonem. Soud se pouze neztotožnil s výší pořádkové pokuty, a to vzhledem k výši pořádkových pokut, které jsou standardně v rámci trestního řízení ukládány. Soud vzal v úvahu možný příjem stěžovatele, který se živí jako řidič autobusu a jako adekvátní pak shledal pořádkovou pokutu ve výši 5.000,- Kč, kdy takto vysoká pokuta by dle názoru soudu mělo být pro stěžovatele dostatečným ponaučením ohledně jeho chování vůči orgánům činným v trestním řízení.

IV.

17. K posouzení důvodnosti ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení.

18. Obvodní soud pro Prahu 9, jako účastník řízení, ve svém vyjádření ze dne 24. 7. 2014 zcela odkázal na spisový materiál a odůvodnění ústavní stížností napadeného usnesení obvodního soudu.

19. Dne 25. 7. 2014 bylo Ústavnímu soudu doručeno obsáhlé vyjádření Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK, 3. oddělení, coby účastníka řízení.

20. Policejní orgán uvedl, že se o skutečnosti, že se o něm píše na Facebooku dozvěděl od svědka F. N. (roč. 1995), a to v souvislosti s jeho podáním vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu dne 26. 9. 2013, který následně policejnímu orgánu dobrovolně umožnil přístup na jeho facebookový profil a zajištění předmětné komunikace. Komunikace byla zajištěna formou tzv. printscreenů, tedy sejmutím obrazovky počítače do obrazového souboru. Policejní orgán tak po urážlivých vzkazech dle svého vyjádření nepátral z vlastní iniciativy, ale byl na ně upozorněn v rámci probíhajícího trestního řízení. Postup dle § 88a trestního řádu by nebylo dle policejního orgánu možno využít, neboť společnost Facebook má sídlo v USA (Facebook Inc., 1601 Willow Road, Menlo Park, CA 94025, Spojené státy Americké), tedy jediná další možnost získání těchto údajů by byla cestou právní pomoci.

21. Pořádkovou pokutou postižené urážlivé chování sice nebylo dle vyjádření policejního orgánu uskutečněno v průběhu úkonu trestního řízení, ale bylo uskutečněno v souvislosti s trestním řízením, v době, kdy toto řízení probíhalo, a bylo způsobilé ovlivnit vážnost policejního orgánu. Policejní orgán tak má za to, že skutková podstata § 66 odst. 1 trestního řádu „kdo se k policejnímu orgánu chová urážlivě“ byla jednáním stěžovatele naplněna.

22. Policejní orgán v odůvodnění usnesení skutečnost, zda autorem citovaných vzkazů je skutečně stěžovatel, neodůvodňoval, neboť měl za to, že toto je nesporné, neboť předmětné vzkazy byly psány z facebookového účtu „Facebook.com/dimo.6523“, s vyplněným jménem stěžovatele. Účet v síti Facebook je chráněn heslem, které si volí sám uživatel, takže se do něj dle názoru policejního orgánu nemůže přihlásit cizí osoba. Ze všech těchto skutečností je tak dle policejního orgánu patrné, že autorem příspěvku je právě stěžovatel.

23. Pokud jde o urážlivost citovaných příspěvků, policejní orgán ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatel „odlajkoval“² vzkaz L. K. „Pozdrav pro por. čur. M. M. :-)))“, přičemž zkratka čur. je evidentně zkratkou vulgárního slova a dále v konverzaci uvádí „ať táhne do *****“ což policejní orgán opět považuje za vulgarismus, přestože vulgární slovo je nahrazeno hvězdičkami. Výše uvedené vulgarity v použitém kontextu pak mají podle policejního orgánu urážlivý a zesměšňující charakter a ovlivnily následné jednání poškozených a svědků v úkonech trestního řízení (zejména nezletilého L. K.).

24. Policejní orgán uzavírá, že má za to, že žádným způsobem neporušil základní práva a svobody stěžovatele, když získal pouze veřejné údaje ze sítě Facebook a dále údaje, které mu dobrovolně umožnil zajistit svědek F. N. v rámci podání vysvětlení. Institut uložení pořádkové pokuty dle § 66 odst. 1 trestního řádu byl v uvedeném

² Pozn. - výraz odvozen od anglického slova „like“, v českém významu „líbit se, mít rád“.

případě použit na základě právního názoru policejního orgánu, jenž byl následně potvrzen rozhodnutím soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 9.

25. Dne 11. 8. 2014 byla Ústavnímu soudu doručena replika stěžovatele k vyjádření policejního orgánu. V té stěžovatel poukazuje na skutečnost, že účty aplikace Facebook nepodléhají jakékoliv registraci či autentizaci, na základě které by bylo možné jednoznačně identifikovat osoby, které na tyto stránky přispívají. Za povšimnutí dle stěžovatele stojí, že policejní orgán ve svém vyjádření již omezil okruh vzkazů pouze na: „Pozdrav pro por. čur. M. M. :-)))“ a „ať táhne do *****“. Pokud policejní orgán vykládá zkratku „por. čur.“ jako vulgární výraz, jedná se dle stěžovatele o ryze subjektivní výklad. V případě druhého vzkazu pak policejní orgán neuvádí, o jaké slovo se mělo dle jeho názoru jednat. Stěžovatel upozorňuje, že sám policejní orgán potvrzuje, že první z těchto vzkazů ani nepsal stěžovatel.

26. Stěžovatel také namítá, že policejní orgán si zjednal přístup k předmětné komunikaci teprve prostřednictvím F. N., který to měl policejnímu orgánu údajně umožnit v rámci podání vysvětlení podle § 158 odst. 3 trestního řádu. V této souvislosti stěžovatel vyjadřuje silné pochybnosti o dobrovolnosti zpřístupnění této komunikace ze strany F. N. s ohledem na vlastní zkušenosti s jednáním policejního orgánu. Jako neakceptovatelný se stěžovateli jeví argument policejního orgánu, že postup dle § 88a trestního řádu nebylo možno využít z toho důvodu, že by bylo nutno vyžádat informace cestou právní pomoci.

27. Stěžovatel má za to, že v daném případě byl institut pořádkové pokuty de facto zneužit k postihu stěžovatele v situaci, kdy policejní orgán, který byl o údajné trestné činnosti subjektivně přesvědčen, nedisponoval žádným relevantním důkazem trestné činnosti stěžovatele a zneužil institut pořádkové pokuty pro postih stěžovatele, jehož nemohl jinak dosáhnout, neboť stěžovatel se žádné trestné činnosti v souvislosti s nezletilým L. K., ani jinými osobami, nedopustil.

V.

28. Ústavní soud si vyžádal spis Policie České republiky, Obvodního ředitelství policie Praha III, SKPV, OOK, 3. Oddělení, sp. zn. KRPA-127944/TČ-2013, a spis Obvodního soudu pro Prahu 9, sp. zn. 20 Nt 1686/2013.

29. Ústavní soud vzal v úvahu všechna stěžovatelem předložená tvrzení, zvažil obsah ústavní stížností napadených rozhodnutí a příslušného spisového materiálu, přezkoumal postup orgánů činných v trestním řízení, zohlednil vyjádření účastníků řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

30. Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není však součástí soustavy obecných soudů a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Pravomoc Ústavního soudu je založena výlučně k přezkumu rozhodnutí z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. toho, zda v řízení (a posléze rozhodnutím v něm vydaným) nebyla dotčena ústavně zaručená práva

účastníků, zda řízení bylo vedeno v souladu s těmito principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

31. Je přitom zapotřebí neztrácet ze zřetele skutečnost, že účelem trestního řízení není jenom „spravedlivé potrestání pachatele“, ale rovněž „fair“ proces. Tomuto elementárnímu požadavku orgány činné v trestním řízení ve věci stěžovatele nedostály, když jednaly svévolně, a to takovým způsobem a v takovém rozsahu, který podle přesvědčení Ústavního soudu zavdává příčinu k posouzení ústavní stížnosti stěžovatele jako opodstatněné.

VI.

32. Ustanovení § 66 trestního řádu stanoví, že: „Kdo přes předchozí napomenutí ruší řízení nebo kdo se k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu chová urážlivě nebo kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle tohoto zákona, může být předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem potrestán pořádkovou pokutou do 50 000,- Kč“.

33. Uložení pořádkové pokuty je jedním z krajních prostředků udržení autority orgánů činných v trestním řízení, respektování jejich příkazů a zachování důstojnosti jednání před nimi. Pořádková pokuta umožňuje zajistit nerušený a důstojný průběh trestního řízení a uposlechnutí příkazů daných podle trestního řádu (§ 1 odst. 1 trestního řádu). Při použití donucovacího prostředku je vždy nutné, aby se tak dělo jen v situacích a mezích stanoveným zákonem a způsobem, který zákon stanoví. Ústavní soud v minulosti dovodil, že musí být vždy nepochybně a jednoznačně prokázáno, že nastaly okolnosti vyjmenované v ustanovení § 66 odst. 1 trestního řádu, aby úvaha o uložení pořádkové pokuty orgánem činným v trestním řízení neodporovala principu ústavní ochrany lidských práv a svobod (viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 1594/10 ze dne 14. 10. 2010, nálezy sp. zn. IV. ÚS 31/05 ze dne 1. 8. 2005 nebo nálezy sp. zn. III. ÚS 766/2000 ze dne 21. 6. 2001, všechna rozhodnutí dostupná na: <http://nalus.usoud.cz>).

34. V souvislosti s okolnostmi konkrétního případu je nejprve zapotřebí zabývat se otázkou, jaký je charakter komunikace na internetové sociální síti Facebook. Aniž by se Ústavní soud cítil povolán k tomu, aby definoval povahu a fungování sociální sítě Facebook jako celku, považuje za nezbytné, s ohledem na specifičnost daného případu, pro účely tohoto nálezu velmi zjednodušeně přiblížit, k čemu tato sociální síť slouží a jak je možno ji používat.

35. Facebook je rozsáhlou multifunkční internetovou sociální sítí. Jedná se o komunikační platformu, která primárně slouží k navazování a udržování vztahů online a k šíření informací. Facebook umožňuje především vytváření sítě sociálních kontaktů, komunikaci mezi uživateli, vzájemné sdílení nejrůznějších multimediálních obsahů, organizaci událostí a prezentaci uživatelů, má však také mnoho dalších funkcí. Po registraci má uživatel možnost vyhledat další uživatele této sítě, se kterými by byl rád v kontaktu, a požádat je o „přátelství“ (potvrzení oboustranného zájmu o tento kontakt).

36. Uživatel si může individuálně nastavit kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací a pomocí nástrojů ochrany soukromí tak má možnost zvolit,

kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah, kdo a jak jej může kontaktovat a vyhledat. Jinými slovy - profil uživatele na sociální síti může fungovat otevřeně (je veřejný pro všechny ostatní uživatele Facebooku nebo dokonce všechny uživatele internetu) nebo uzavřeně (stěžovatel buď obecně volí, jakému okruhu uživatelů zveřejní své informace nebo tuto volbu může provádět i u jednotlivých příspěvků a informací zvlášť).

37. Komunikace na Facebooku může zjednodušeně řečeno probíhat pomocí tzv. „chatu“ (diskuze), pomocí zpráv (možnost posílat si zprávy s jediným uživatelem či s určitým okruhem uživatelů) nebo prostřednictvím profilové (osobní) stránky každého uživatele, na kterou může umisťovat příspěvky sám uživatel, ale i ostatní uživatelé, pokud to individuální nastavení uživatele umožňuje. Dle uživatelem zvoleného nastavení soukromí může být obsah profilové stránky uživatele zpřístupněn jen jeho přátelům, vybraným okruhům – skupinám přátel, všem osobám registrovaným k síti Facebook nebo i osobám neregistrovaným do sítě Facebook, ale využívajícím internet (viz www.facebook.com).

38. V této souvislosti se Ústavní soud nemůže přiklonit k závěrům Obvodního soudu pro Prahu 9, že sociální síť Facebook není určena k privátní komunikaci, jelikož se jedná o rozsáhlý společenský webový systém sloužící ke komunikaci mezi uživateli a sdílení multimediálních dat, který je aktivně využíván více než miliardou uživatelů. Také názor obvodního soudu spočívající v tom, že „pokud se stěžovatel rozhodl využít sociální síť Facebook a komunikovat jejím prostřednictvím, je rovněž na něm, aby nesl následky svého chování“, Ústavní soud zcela nesdílí.

39. Povaha sociální sítě Facebook není dle názoru Ústavního soudu jednoznačně soukromá či veřejná. Vždy záleží na konkrétních uživateli, jakým způsobem si míru soukromí na svém profilu, případně přímo u jednotlivých příspěvků, nastaví. Teoreticky může uživatel prostřednictvím této sítě komunikovat pouze s jediným dalším uživatelem, a to aniž by tuto komunikaci mohli vidět, či do ní zasahovat, ostatní uživatelé. Taková komunikace by pak jistě mohla být považována za ryze soukromou, byť uskutečněnou prostřednictvím sociální sítě využívané miliardou uživatelů, stejně jako je za soukromou možno považovat emailovou komunikaci dvou osob, uskutečněnou např. prostřednictvím emailové služby Gmail (www.gmail.com), kterou taktéž využívají miliony uživatelů (obdobně v České republice např. emailová služba dostupná na stránkách www.seznam.cz). Uživatel sociální sítě Facebook však má možnost učinit svůj profil také zcela veřejným a tedy přístupným všem uživatelům sociální sítě Facebook, případně i všem uživatelům sítě internet. Tato možnost je hojně využívána např. politickými stranami, zájmovými skupinami, umělci, poskytovateli služeb, obchodníky a dalšími, jejichž cílem je prezentovat se prostřednictvím sociální sítě Facebooku co největšímu počtu uživatelů internetu. Toto nastavení ale volí i část „běžných“ uživatelů.

40. Je zřejmé, že s ohledem na stále narůstající význam a rozsah využívání internetu, sociálních sítí a nejrůznějších mobilních aplikací v každodenním životě, se jedná o oblast, na kterou svou pozornost zaměřují také orgány činné v trestním řízení. Je nepopíratelné, že při odhalování trestné činnosti mohou být informace ze sítě internet velmi nápomocné a u některé trestné činnosti dokonce přímo nezbytné. Internet je zdrojem mnoha veřejně dostupných informací, které jsou tak přímo dostupné i orgánům činným v trestním řízení, ale stejně tak obsahuje množství informací soukromé povahy.

Postupy aplikované příslušnými orgány při zjišťování těchto informací proto musí dodržovat rámec stanovený právními předpisy a musí respektovat obecné principy, na nichž je založena činnost státních orgánů, zejména v maximální možné míře šetřit ústavně zaručená práva a svobody dotčených osob.

VII.

41. V usnesení policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty, jakož ani v následujícím usnesení obvodního soudu není nijak specifikováno, jakým způsobem policejní orgán získal informace, na kterých založil své rozhodnutí uložit pořádkovou pokutu, resp. jakým způsobem se předmětná komunikace dostala do sféry policejního orgánu a jaký byl účel jejího opatření. Tyto informace nevyplývají ani ze spisového materiálu, který byl podkladem pro tato rozhodnutí.

42. Z vyjádření policejního orgánu k ústavní stížnosti je zřejmé, že si policejní orgán je vědom toho, že trestní řád stanoví způsoby ústavně konformního zásahu do základního práva, kterým je právo na ochranu tajemství záznamů uchovávaných v soukromí. Způsob, kterým se k těmto podmínkám staví, však již v souladu s ústavním pořádkem není.

43. Policejní orgán až ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zmiňuje možnost zajištění obsahu elektronické komunikace postupem podle § 88a trestního řádu, tedy vydání údajů o telekomunikačním provozu na základě nařízení soudu. V případě stěžovatele však tento postup není možno použít. Trestní řízení bylo vedeno pro přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a) a tento přečin nespadá mezi okruh trestných činů, u kterých lze postup podle § 88a trestního řádu aplikovat.

44. Bez ohledu na tuto kogentní podmínku, také argumentace policejního orgánu, podle které je však překážkou použití ustanovení § 88a trestního řádu nutnost vyžádání právní pomoci v zahraničí, je protiústavní (čl. 2 odst. 2 Listiny), protože trestní řád takovýto postup přímo předpokládá.

45. Příkazu podle § 88a odst. 1 trestního řádu není potřeba, pokud k poskytnutí údajů dá souhlas uživatel telekomunikačního zařízení, ke kterému se mají údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu vztahovat (§ 88a odst. 4 trestního řádu). Z usnesení o uložení pořádkové pokuty (a ani ze spisového materiálu) však nevyplývá, že by stěžovatel (ani kdokoliv jiný) se zajištěním své komunikace a činnosti na sociální síti Facebook tímto způsobem souhlasil.

46. Policejní orgán až ve svém vyjádření adresovaném Ústavnímu soudu sdělil, že informace o komunikaci stěžovatele na sociální síti Facebook získal v rámci podání vysvětlení svědka F. N. tím způsobem, že si od F. N. nechal zpřístupnit jeho facebookový účet a požadované informace o komunikaci stěžovatele si z tohoto účtu stáhl do obrazových souborů. Ani toto tvrzení policejního orgánu však není bezproblémové.

47. Dne 26. 9. 2013 se k podání vysvětlení podle § 158 odst. 6 trestního řádu dostavil F. N. (č.l. 472 spisu). Z úředního záznamu o podaném vysvětlení vyplývá, že ve vztahu ke komunikaci stěžovatele na sociální síti Facebook uvedl F. N. následující:

„O tom, že se řeší Dmitri na policii vím, bylo na Facebooku něco o nějakém poručíkovi. Zmiňovalo se něco u fotek obecně, že jim poručík vadí. Psal to T. a L.“ (č.l. 475 spisu).

48. Toto jsou však veškeré informace, které jsou v úředním záznamu ke komunikaci stěžovatele na sociální síti Facebook uvedeny. Obsahem úředního záznamu (ani zbylé části spisového materiálu) není údaj o tom, že by F. N. policejnímu orgánu dobrovolně umožnil přístup na jeho facebookový profil a zpřístupnil konkrétní obsah předmětné komunikace a její zajištění formou tzv. printscreenů, tedy sejmutím obrazovky počítače do obrazového souboru, tak jak uvádí policejní orgán ve svém vyjádření k ústavní stížnosti, když vysvětluje, že po urážlivých vzkazech nepátral ze své iniciativy, ale byl na ně upozorněn v rámci probíhajícího trestního řízení.

50. Výše uvedený postup zvolený policejním orgánem je zjevným obcházením příslušných ustanovení trestního řádu o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

51. Pokud orgány činné v trestním řízení v rámci postupu před zahájením trestního stíhání za účelem odhalení trestné činnosti a spravedlivého potrestání pachatelů musí v nezbytně nutné míře přistoupit k určitému omezení základních lidských práv a svobod účastníků řízení (např. vazba, domovní prohlídka, odposlech a záznam telekomunikačního provozu), je jejich povinností postupovat striktně v souladu s trestním řádem a v jeho mantinelech, za maximálního šetření těchto práv. Za situace, kdy tomu tak není, nelze takto získané informace přičítat k tíži stěžovatele, jako tomu bylo v projednávaném případě.

VIII.

52. Ústavní soud se zabýval i tím, zda by komunikace, kterou deklaruje policejní orgán v usnesení o uložení pořádkové pokuty, vůbec naplňovala skutkovou podstatu předpokládanou ustanovením § 66 trestního řádu.

53. Účelem uložení pořádkové pokuty je zajištění nerušeného a důstojného průběhu procesních úkonů trestního řízení a uposlechnutí příkazů daných podle trestního řádu. Ve vztahu ke konkrétním okolnostem případu má pak Ústavní soud za to, že policejní orgán při uložení pořádkové pokuty stěžovateli nepřipustně rozšířil podmínky aplikace § 66 trestního řádu.

54. Uložení pořádkové pokuty stěžovateli by bylo namístě, pokud by se tento choval k policejnímu orgánu urážlivě v rámci trestního řízení, tedy např. v rámci podání vysvětlení nebo výsledku obviněného. Tak tomu však nebylo. Ze spisového materiálu je patrné, že stěžovatel se v rámci podání vysvětlení i pozdějšího výsledku choval k policejnímu orgánu naprosto korektně a s policejním orgánem spolupracoval (pro potřeby trestního řízení dobrovolně policejnímu orgánu vydal svůj mobilní telefon), důstojnost průběhu procesních úkonů tedy nijak nenarušil.

55. V této souvislosti se Ústavní soud při přezkumu usnesení o uložení pořádkové pokuty blíže zaměřil také na obsah sdělení, která měla být vůči policejnímu orgánu urážlivá. Při podrobném vyhodnocení usnesení o uložení pořádkové pokuty však Ústavní soud zjistil, že stěžovatel je autorem pouze některých příspěvků obsažených v tomto usnesení. Ústavní soud má přitom za to, že stěžovateli nemůže být přičítán k tíži

kontext komunikace a příspěvky L. K. a T. B., takovým způsobem, jak to učinil policejní orgán.

56. Příspěvky, jejichž autorem je stěžovatel, dle názoru Ústavního soudu nedosahují takové intenzity, aby bylo uložení pořádkové pokuty zapotřebí. První příspěvek je piktoqramem vyjadřujícím úsměv. V druhém příspěvku zůstalo možné vulgární slovo „nevyřčeno“ a předpoklad vulgarity tohoto příspěvku je tak spíše spekulací policejního orgánu. Třetí příspěvek pak pouze nabádá k podání trestního oznámení (byť konkrétnímu policistovi), na čemž však také nelze spatřovat nic závadného.

IX.

57. Přestože se Ústavní soud rozhodl přistoupit ke zrušení předmětného usnesení o uložení pořádkové pokuty a navazujícího usnesení obvodního soudu, neznamená to, že by chtěl tímto nálezem podporovat jakékoliv nevhodné chování ze strany účastníků řízení vůči orgánům činným v trestním řízení. V tomto směru se Ústavní soud ztotožňuje s názorem Obvodního soudu pro Prahu 9, že komunikace stěžovatele a L. K. a T. B. se v celkovém kontextu může jevit jako poměrně nešťastná a že stěžovatel by měl jít nezletilým dětem příkladem a v potenciálně společensky závadném chování by je rozhodně neměl podporovat. Ústavní soud však má po zhodnocení všech aspektů projednávaného případu za to, že uložení pořádkové pokuty v mnoha shora naznačených ohledech neproběhlo v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu a ze strany policejního orgánu se jednalo o neadekvátní reakci.

X.

58. Ústavní soud na základě výše zmíněné argumentace dospěl k závěru, že napadenými usneseními byla porušena ústavně chráněná práva stěžovatele zakotvená v čl. 13 a čl. 36 Listiny. Ústavní stížnosti proto bylo podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověno a napadená usnesení Policie ČR a Obvodního soudu pro Prahu 9 Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

59. Stěžovatel také v ústavní stížnosti navrhl, aby mu Ústavní soud přiznal náhradu nákladů tohoto řízení. Podle § 62 odst. 3 zákona o Ústavním soudu náklady řízení před Ústavním soudem, které vzniknou účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi, hradí účastník nebo vedlejší účastník. Ústavní soud v odůvodněných případech podle výsledků řízení může usnesením uložit některému účastníkovi, aby zcela nebo zčásti nahradil jinému účastníkovi jeho náklady řízení (§ 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu). Jak vyplývá z citovaných ustanovení, úhrada nákladů řízení před Ústavním soudem není automatická. V projednávaném případě k takovému postupu Ústavní soud neshledal důvod a náhradu nákladů řízení tak stěžovateli nepřiznal.

Poučení: Proti nálezmu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 30. října 2014

Jan Filip
předseda III. senátu Ústavního soudu